

Podřízené pohledávky a přezkum v IR-IS

Východiska

Novela insolvenčního zákona

Novelou InsZ se v §172 v odstavci 2 rozšířila definice podřízených pohledávek v oddlužení takto:

*„Je-li způsobem řešení úpadku oddlužení, za podřízené pohledávky se s výjimkou pohledávek uvedených v § 170 považují také úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů a smluvní pokuta sjednaná pro případ prodlení s plněním přihlášené pohledávky, není-li taková smluvní pokuta dluhem z podnikání, ve výši, ve které **v souhrnu** převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky **k okamžiku jejího vzniku**.“*

Tato definice prikazuje věřiteli, aby sám přihlásil definovanou část příslušenství jako podřízenou, a protože musí dle §177 připojit listiny, kterých se přihláška dovolává, lze odvodit, že je věřitel povinen doložit listiny, ze kterých lze dovodit, v jaké výši je přihlášená pohledávka nepodřízená a v jaké výši je pohledávka, nebo její část podřízená.

Požadavky na přezkumné listy

V přezkumných listech dle závazných vzorů (aktuálně verze 2-d) může správce vyznačit podřízenou výši **tak, jak ji přihlásil věřitel** v sekci A v položce „Podřízená výše“. Pokud insolvenční správce nesouhlasí s věřitelem určenou výší podřízené, musí vyznačit popření pořadí pohledávky v položce „Popírá pořadí“ a v položce „Důvod popření“ podrobně uvést skutečnosti, které správce vedou k popření pořadí. V položce „Pořadí, v jakém má být podle popírající osoby pohledávka uspokojena“ pak správce uvede „podřízená“. Je otázkou, zda uvádět výši, v jaké si správce myslí, že by měla být pohledávka podřízena nad výši uvedenou věřitelem. Mohou však nastat případy, kdy správce bude pořadí popírat z opatrnosti, protože nemá k dispozici potřebné listiny od věřitele, proto jsme toho názoru, že by měla být tato výše uvedena v položce „Důvod popření“ a není třeba toto uvádět duplicitně. Předpokládáme, že nové verze formulářů budou toto precizněji definovat.

Požadavky na zprávu pro oddlužení

Dle §312a odstavec 3 se pro posouzení splnění podmínek oddlužení k podřízeným pohledávkám nepřihlíží. Z toho vyplývá, že distribuční schéma nemá obsahovat podřízené pohledávky. Při prvním sestavení distribučního schématu v době přezkumu, lze za podřízenou považovat pouze tu část, která je takto přihlášena věřitelem. Tyto věřitelem podřízené části se do distribučního schématu nezahrnují a lze očekávat, že nové verze formuláře „Zpráva pro oddlužení“ budou obsahovat sekci pro výčet podřízených pohledávek. V tuto chvíli je vhodné tento výčet vložit jako přílohu, nebo je zapsat v sekci B do pole „Komentář“.

IR-IS a podřízené pohledávky

Stav v současné verzi 4.0.6

V současné verzi 4.0.6 poskytuje IR-IS generování přezkumných listů s informací o podřízené výši, jakou přihlásil věřitel. Distribuční schéma je třeba po jejím vygenerování zkorigovat, neboť se dosud popření pořadí nijak do oddlužení nepromítalo.

Postup by tedy měl být následující

1. Dle přihlášky vyplňte podřízenou výši pohledávky. Dále jen zaškrtněte ve vlastnostech pohledávky pole podřízená. Ta se poté přenesou do generovaného formuláře.

2. Přezkoumejte pohledávku a rozhodněte, zda budete popírat pořadí z nepodřízené na podřízenou a v jaké výši.
3. Pokud ano, pak u stanoviska správce zaškrtněte popírání pořadí a do důvodu popření uveďte vše potřebné včetně vámi navrhované podřízené výše.
4. Proveďte přezkoumání pohledávky a stanovte výše zjištěné, nezjištěné, k uspokojení atd. standardním způsobem
5. Vygenerujte přezkumné listy a u těch přihlášek, kde popíráte nepodřízenost je třeba uvést správně pořadí, ve kterém navrhujete pohledávku uspokojit na hodnotu „podřízená“ – od verze 4.0.7 již bude automaticky vyplněno.
6. Vygenerujte formulář „Souhrnný seznam přihlášených pohledávek“

Nyní je třeba upravit pohledávky tak, aby se správně vypočetlo distribuční schéma, proto následující body proveďte až po vygenerování výše uvedených formulářů!

Dále v bodech 7,8 a 9 uvádíme dočasný postup, který již ve verzi 4.1. nebude potřeba

Typ pohledávky za podstatou ☐ Ve výzvě ☐ Nepřezkoumává se **Stav: K uspokojení**

Věřitel Detail Úřad práce České republiky, Dobrovského 1278/25, Praha 7, IČ/RČ: 72496991 **Číslo věřitele** 1001 Korespond. adresa Úřad práce České republiky - krajská pobočk... **Číslo přihlášky** 1001 Bankovní spojení 37828311 / 0710 **Číslo pohledávky** 1 zn. Další pohledávky zapsané tímto záznamem **Datum doručení** 19.9.2016 Přidat (přičíst) do pohledávky číslo **Zástupce věřitele** Detail **Korespond. adresa** **Zástupce pro tisk PL**

Výše a pořadí **Vlastnosti** **Stanovisko dlužníka** **Stanovisko správce** **Přezkum** **Incidenční spory** **Uspokojování** **Majetek** **Lhůty** **Náklady**

Datum konání přezkumného jednání **Seznam přihlášek při přezkumu upravil**

Výsledek přezkumného jednání

☐ nevyjádřil se ☐ popírá pravost ☐ popírá pořadí ☐ popírá ve výši 0,00 Kč

Příprava rozvrhu

S právem zajištěného věřitele 1. Bez práva zajištěného věřitele Nezjištěná ve výši 2. Vyloučeno ve výši Účinnost ke dni:

Výše zjištěná u přezkumného jednání 0,00 Kč > 1 197 532,00 Kč 0,00 Kč > 1 000 000,00 Kč **podřízená podle věřitele**

celkový nárok věřitele do distribučního schématu

Zpětvzetí popření správcem ☐ 0,00 Kč 0,00 Kč

Zpětvzetí přihlášky věřitelem ☐ 0,00 Kč 0,00 Kč

Odmítnuto - žaloba nepodána ☐

Výše k uspokojení před sporem 0,00 Kč 1 197 532,00 Kč 0,00 Kč

Určeno v incidenčním sporu ☐ 0,00 Kč 0,00 Kč 0,00 Kč

Podrobnosti sporu

Výše k uspokojení 0,00 Kč > 1 197 532,00 Kč **3. 4. popření pořadí správcem/ dlužníkem (deponovaná částka)** **K uspokojení**

nedeponovaný nárok věřitele do distribučního schématu

7. U těch pohledávek, kde věřitel přihlásil podřízenou, tuto částku zadejte do Vyloučeno ve výši (Pole 2), zbytek přihlášené výše uveďte do pole Bez práva zajištěného věřitele (Pole 1) a dále do Pole 3.
8. Vyplňte pole „popření pořadí správcem / dlužníkem“ (Pole 4). V tomto poli se nachází výše, kterou popíráte. Ta se v distribučním schématu bude deponovat. Následně klikněte na tlačítko „K Uspokojení“. Pole 3 představuje část Bez práva zajištění věřitele mínus Pole 4.
9. Sestavte distribuční schéma procesem založení oddlužení z částek k uspokojení. Částky v distribučním schématu by měly odpovídat tomu, že věřitelem podřízená výše nebude v distribučním schématu zahrnuta vůbec a správcem popřená nepodřízenost bude deponována.
10. Pro generování zprávy pro oddlužení nastavte variantu způsobu řešení na třetí – tedy splátkový kalendář a zpeněžení majetkové podstaty

11. Vytvořte propočtení plnění oddlužení. Dle situace zkorrigujte částku nároků, ze které se má určit očekávaná míra uspokojení, neboť se dosud rozcházejí názory na to, zda se má podřízená výše při výpočtu zahrnout, či nezahrnout. Zkontrolujte procenta uspokojení předpokládaného uspokojení
12. Nastavte vše ostatní standardně a vygenerujte Zprávu pro oddlužení.
13. Vygenerujte zprávu pro oddlužení a zkontrolujte.

Pokud chcete provést rychlou kontrolu součtů do distribučního schématu, využijte tento postup.

Pole 1 + Pole 2 = přihlášeno

Pole 3 + Pole 4 = Pole 1

Plánované změny do verze 4.0.7

Do verze 4.0.7, která je právě ve vývoji chystáme tyto změny pro podřízené pohledávky a distribuční schéma:

1. V kartě pohledávky u popření budete moci zaškrtnout, jaké pořadí popíráte: zajištění, nebo vykonatelnost, nebo nepodřízenost. Podle tohoto zaškrtnutí jedné či více voleb se do formuláře přezkumného listu automaticky vyplní, jaké pořadí navrhuje. Samozřejmě budete moci zaškrtnout více voleb.
2. Na přehledu pohledávek ve spisu bude přidán sloupec „Podřízená“, podle které si budete moci pohledávky filtrovat a následně vygenerovat excelovou tabulku, jako přílohu zprávy pro oddlužení, která se nyní podle dispozic MSp má přikládat, pokud je podřízená výše přihlášena věřitelem.

Plánované změny od verze 4.1.0

V tuto chvíli plánujeme vydání této verze na přelom září a října 2019.

1. Pokud budete popírat nepodřízenost, pak se celá pohledávka nastaví jako deponovaná.
2. Věřitelem přihlášená podřízená výše se automaticky promítne do distribuční tabulky a nebude ji třeba odečítat – tedy provádět bod 7 postupu.
3. U pohledávky bude možno zadat částku, která se bude deponovat. Můžete si tedy ručně upravit a postihnout všechny popěrné úkony podle potřeby.
4. V distribučním schématu bude u podílu, který obsahuje popření nepodřízenosti zaškrtnutí a aktuálně deponovaná výše kvůli popření nepodřízenosti.
5. Při vypořádání depozitu budete moci určit kolik bylo odmítnuto z nepodřízené a IR-IS sám upraví distribuční schéma.
6. Do formuláře Odita pravděpodobně přibude zaškrtnutí důvodu – určení pořadí části pohledávky jako podřízené.
7. Změny v přihlášce, které jste provedli ve verzi 4.0.6 je třeba vrátit na původní hodnoty, jelikož se pro tyto úkony vytvořily nové funkce a řešení, které jsme navrhli výše bylo pouze dočasné. Tedy „vyloučeno ve výši“, kam jste zadali „podřízenou výši“, musíte opět vrátit na původní hodnotu. Stejně jako druhé políčko, kam jste zadávali částku, která půjde do deponace. Podřízenou část přihlášenou věřitelem vyplníte do podílu ve splátkovém kalendáři do nového pole „podřízená výše“.

Plánované další změny

1. Sestava podřízených pohledávek generovaná automaticky – bude záležet na praxi a na tom, kam se posunou závazné vzory formulářů.

2. Založení distribučního schématu pro podřízené po 100% uspokojení nepodřízených, které bude pokračovat dále. Zatím v této věci nemáme jasno o finální požadovaném procesu, ale již nyní máme připraveno řešení, kdy po oznámení správce o plném uspokojení nepodřízených založí v dalším kalendářním měsíci nové distribuční schéma sestavené toliko z podřízených částí pohledávek a bude možno pokračovat v dalším uspokojování. Tyto podíly budou mít vlastní unikátní čísla a další postup bude shodný.
3. Změny ve výpočtech OMU podle nastavení, zda zahrnovat podřízené.
4. Změny ve vypořádání depozitu a hlášení ODITA
5. Změny ve zprávě o průběhu oddlužení
6. Obrazovka pro výpočet očekávané míry bude umožňovat provést propočet i pro jinou dobu délky oddlužení, než je 5 let a podle toho bude počítat očekávanou míru uspokojení. Tato obrazovka bude obsahovat i další změny.
7. Podle **§195 se popírání pořadí vztahuje na celou pohledávku** a dokud nebude soudní praxe umožňovat popírání pořadí z důvodu podřízenosti v určité výši, bude se v IR-IS popření pořadí nastavovat pouze zaškrtnutím.

Další vývoj IR-IS

Na základě sbíraných zkušeností a změn požadavků soudů i změn formulářů budeme přistupovat k dalším změnám. Proto si Vás dovoluujeme požádat o případné sdělení, pokud by Vám v IR-IS něco chybělo, a máte a za to, že by Vám to pomohlo při provádění přezkumů a řešení problematiky podřízených pohledávek.

Zamyšlení nad dopady povinnosti přezkoumání podřízené výše.

Následující odstavec shrnuje některé podněty a úvahy na téma podřízených pohledávek. Rozhodně se nechceme pouštět do výkladů „jak to správně má být“, ale zamýšlíme se nad dopady toho, co zavedení podřízené výše do celého procesu přezkumu a splátkového kalendáře přineslo.

Postup správce při přezkumu podřízené výše pohledávky.

Správce musí při přezkumu pohledávky dostatečně ověřit, že podřízená výše pohledávky je věřitelem přihlášena a určena správně. K tomu, aby tak mohl správce učinit musí mít všechny potřebné podklady pro takové posouzení, které musí věřitel doložit spolu s přihlášenou pohledávkou. Prvním úkolem tedy je:

1. **Zkontrolovat, zda věřitel k přihlášce přiložil nezbytné dokumenty k určení podřízené výše,** tedy zejména informaci o **výši poskytnutého plnění v době vzniku pohledávky** a informaci o tom, kolik bylo z této jistiny splaceno a kolik bylo splaceno na příslušenství k této pohledávce.

Pokud takové dokumenty nejsou, je třeba aby správce vyzval věřitele k jejich doplnění. Je nutno takové doklady požadovat u všech pohledávek u nichž lze podřízenost předpokládat, i když tomu nenasvědčuje přihlášená výše příslušenství a jistiny.

Z výše uvedených dokumentů pak musí správce posoudit, zda je pohledávka správně přihlášena co do výše jistiny a příslušenství a vyloučit tak možnost, že by věřitel vše přihlásil jako jistinu, nebo výši jistiny a příslušenství upravil tak, aby minimalizoval podřízenou výši. Vzhledem k tomu, že věřiteli za chybně přihlášenou výši jistiny a příslušenství zatím nehrozí sankce, pokud je celková výše správně, lze očekávat, že věřitelé mohou postupovat výše uvedeným způsobem. Druhým úkolem tedy je:

2. **Ověřit správnost přihlášené výše jistiny a příslušenství.**

Pokud správce zjistí, že výše jistiny a příslušenství je uvedena nesprávně, je na místě vyzvat věřitele, aby uvedené napravil, nebo doložil skutečnosti, které ho vedly k přihlášení jistiny a příslušenství v takové výši, nebo aby přihlášku neprodleně opravil.

Pokud vede nesprávná výše jistiny a příslušenství ke snížení podřízené výše, lze usuzovat na snahu věřitele zakrýt některé skutečnosti, a proto je třeba obzvláště důsledně prověřit historii splácení pohledávky.

Zde se dostáváme k dilematu, zda insolvenční zákon ve svém ustanovení §172 odst. 2 uvažuje k určení podřízené výše částku celou souhrnnou výši příslušenství, kterou za celou dobu trvání pohledávky věřitel určil. Z uvedeného odstavce jasně plyne, že za rozhodnou částku se považuje výše jistiny v době vzniku pohledávky. A tato výše se má porovnat se souhrnnou částkou všech částí příslušenství („ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku.“) za celou dobu trvání pohledávky. Správce by tedy měl znát výši všech příslušenství, které k dané pohledávce věřitel u dlužníka uplatnil za celou dobu existence pohledávky a tuto souhrnnou výši porovnat. Není tedy možné porovnávat přihlášenou výši příslušenství, jako tu výši, která se má porovnat s jistinou v době vzniku. Stejně tak není možné porovnávat jen přihlášenou výši příslušenství.

Dalším postupem tedy je

3. **Stanovit původní výši jistiny v době vzniku pohledávky a souhrnnou výši příslušenství** podle druhé věty §172 odstavce 2 za celou dobu existence pohledávky. Z toho určit výši podřízené části příslušenství a tu porovnat se zjištěnou výší příslušenství a stanovit tak podřízenou výši pohledávky a pokud tato výše převyšuje věžitelem přihlášenou podřízenou výši, tak popřít pořadí a v odůvodnění uvést výši, která je popřena co do pořadí.

Příklad:

Ukažme si situaci na příkladu, který bude ilustrovat určení podřízené výše. Věřitel přihlásil pohledávku kupříkladu takto:

Jistina:	80 000 Kč
Příslušenství:	40 000 Kč
Podřízená výše:	0 Kč

Na první pohled tedy nic nenavádí tomu, že by se měla řešit podřízená pohledávka. Dalším šetřením správce zjistí:

Jistina v době vzniku pohledávky:	110 000 Kč
Souhrnná výše příslušenství:	140 000 Kč
Dlužník celkem věřiteli uhradil:	130 000 Kč

Přihlášená celková výše odpovídá a nebude pohledávky popřena co do výše ani pravosti, přičemž věřitel ve svém účtování navzdory NOZ přiřadil splacenou část takto:

na jistinu:	30 000 Kč
na příslušenství:	100 000 Kč

Z výše uvedeného plyne, že souhrn příslušenství přesahuje rozhodnou jistinu o 30 000 Kč!

Insolvenční správce by tedy měl dospět k tomu, že:

Jistina činí:	80 000 Kč
Příslušenství nepodřízené:	10 000 Kč
Podřízená výše příslušenství:	30 000 Kč

Správce tedy popře pořadí pohledávky a do důvodu uvede mimo jiné, že souhrnná výše příslušenství je o 30 000 vyšší než výše jistiny v době vzniku pohledávky, a proto navrhuje určit podřízenou část pohledávky ve výši 30 000 Kč.

Výše uvedené se do distribuční tabulky promítne tak, že celé pohledávky bude zařazena a v částce 90 000 bude vyplácena a v částce 30 000 bude deponována do doby, kdy bude o podřízené výši pravomocně rozhodnuto.

Příklady komplikací, které mohou nastat:

1. Věřitel nepřiloží podklady pro ověření. IS vyzve věřitele k jejich doplnění. Pokud věřitel nedodá, správce popře z opatrnosti celou pohledávku co do pořadí, případně vyloučí pohledávku z přezkumu a navrhne dodatečný přezkum této pohledávky.
2. Věřitel přihlásí příslušenství ve zjevně nižší výši, než plyne z pokladů. IS vyzve věřitele k opravě přihlášky, nebo k doložení svého určení přihlášené výše. Pokud věřitel nedodá, postupuje jako v bodě 1.
3. Věřitel přihlásí příslušenství v částce nižší, než bude správcem určená podřízená výše podle výše uvedeného postupu. IS popře pohledávku co do pořadí v celé výši, o které se domnívá, že je podřízená, bez ohledu na přihlášenou výši příslušenství. Toto je nutné náležitě odůvodnit.

Jak přezkoumat podřízenou výši podrobněji.

Nedostatečné podklady

Základem je skutečnost, že věřitel uvede podřízenou výši na přihlášce pohledávky. Správce musí přezkoumat, zda je uvedena správně, nebo zda by měla být uvedena, pokud uvedena není. Pokud správce má za to, že uvedená podřízená výše není správná a nemá dostatek podkladů pro její ověření, pak musí popírat pořadí pohledávky v maximální možné výši, tedy ve výši příslušenství, v odůvodněných případech i celou pohledávku. Zároveň by měl vyzvat věřitele, aby doplnil skutečnosti pro správné posouzení či určení podřízené výše. Nesplnění výzvy však není důvodem pro nepřezkoumání pohledávky.

Přihlášení příslušenství jako jistiny

Možnou komplikací je, že věřitel uvede nesprávně výši příslušenství, respektive příslušenství zahrne do jistiny, čímž může sledovat záměr vyhnout se tomu, aby část pohledávky byla podřízená. Je proto nezbytné, aby správce vždy prověřil, zda je jistina věřitelem přihlášena ve správné výši. Pokud by správce dospěl k tomu, že věřitel příslušenství přihlásil jako jistinu, musí věřiteli dát výzvu k opravě přihlášky. Bude-li v incidenčním sporu shledáno, že takto věřitel záměrně přihlásil příslušenství jako jistinu, je možno se na to dívat jako na nepoctivý záměr věřitele a vyvodit z toho patřičné důsledky. Nepoctivý záměr lze spatřovat v tom, že by věřitel byl neoprávněně uspokojen dříve a velmi pravděpodobně ve vyšší výši, než mu po právu náleží, pokud by jeho podřízená pohledávka byla zahrnuta do distribučního schématu nepodřízených a tím by došlo k poškození ostatních věřitelů. Zavedením tohoto institutu podřízené pohledávky totiž poprvé dochází k možnosti, že nesprávně přihlášená podřízená výše povede k nižšímu uspokojení ostatních věřitelů a tím k jejich poškození.

Prodej pohledávky před zahájením insolvenčního řízení

Dále je nutno přezkoumat situaci tehdy, pokud došlo k prodeji pohledávky před přihlášením do insolvenčního řízení, kdy je věřitel povinen uvést podřízenou výši a poskytnout správci podklady prokazující výši jistiny v okamžiku vzniku závazku, tedy v době před tím, než pohledávku nabyt. Zde je nutno náležitě zvážit situaci a určit možnou výši podřízené části pohledávky, neboť prodej pohledávky nevede nezbytně ke změně příslušenství na jistinu. Nelze ani v takovém případě provést změnu charakteru závazku, neboť vznikem závazku není vznik pohledávky jejím nabytím při zcizení pohledávky, ale vznik závazku mezi dlužníkem a prvotním věřitelem.

Nesprávné zaúčtování splátek dlužníka

Další možností, jak se může věřitel chtít vyhnout podřízenosti své pohledávky je neoprávněné přiřazení splátek dlužníka v době splácení jako úhradu příslušenství, nikoli jako úhradu jistiny, nebo v takové výši, která neodpovídá smluvnímu závazku a ustanovením NOZ. Z tohoto důvodu je oprávněné a nutné požadovat po věřiteli všechny relevantní smluvní dokumenty a z nich určit, zda splacená částka byla věřitelem zaúčtována správně.

Zajištěné pohledávky a podřízenost

U zajištěných pohledávek je třeba sledovat podřízenost v případě, kdy je jedním způsobem (jednou hodnotou) zajištěno více pohledávek. Pak totiž nastává situace, kdy se uplatní to, že podřízené pohledávky jsou uspokojovány až po nepodřízených, a to platí i v případě zajištěných pohledávek. Taková podřízenost má dopad do pořadí uspokojování zajištěných věřitelů.